

LÆREMIDLER STØTTE OG UDVIKLING

Lektor, ph.d. Bodil Nielsen bon@cvukbh.dk

Læremidler og undervisningsmidler

Et ræsonnement om læreres behov
i en uophørlig omstillingstid.

- Læremidler er også undervisningsmidler
- Undervisningsmidler kan også være læremidler for læreren

Læreren mellem manges forventninger

- Elevernes tilfredshed
- Forældrenes tilfredshed
- Den offentlige debat
- Skolens mål og traditioner
- Egne mål og interesser

Den uformelle læreplan

- Læremidler til rådighed
- Skolens og fagets traditioner
- Formodninger om hvad der forventes

Den ændrede situation

Central styring

- Faghæfter med trinmål
- Fokus på evaluering
- Fokus på differentiering og progression

Anden organisering

- Afdelingsopdelte skoler
- Udvikling af teamsamarbejde, i disse år i høj grad mellem et fags lærere

Andre forventninger fra forældre

- Udvikling af skole-hjem-samarbejde
- Nødvendigheden af profil og synlige resultater

Redskaber i lærerens udvikling

- Læreren skal sortere i andres forventninger og egne krav til sig selv
- Faghæfter udgangspunkt for planer, evalueringer og dialog
- Fra underforståede mål til formulerede mål
- Fra fornemmelse af hvad elever kan, til evaluering af det
- Fra indtryk af niveau til udtryk for niveau

- Forenkling - få faglige mål i fokus
- Vægt på både det faglige og det sociale
- Vægt på både forståelse og oplevelse
- Progression, ikke alene variation

- Fra hvad elever er motiverede for, til hvordan de kan *blive* motiverede

Redskaber i en skoleudvikling

- til vedligeholdelse og udvikling af lærernes undervisningskompetence
- til at skabe fælles sprog om fag, undervisning og læring
- til at skabe overblik over fag

Hvad sælger?

- det som læreren ved eller antager
 - ▣ vil motivere og engagere eleverne
 - ▣ hjælper mange til at lære

I stigende grad det som læreren selv føler sig støttet af i en kompleks hverdag

- hvor løbende forandringer er et permanent vilkår
- hvor fagligheden skal være solid og synlig
- hvor både dagen og vejen og vejen videre skal klares
- med samarbejde med kolleger flere slags team
- med løbende dialog med (bl.a. krævende) forældre

Hvordan kan det forenes med

- at der ligger en slags forpligtelse eller et medansvar i at midlerne ikke kan undgå at blive en del af den uformelle læseplan
- at der ligger muligheder for at påvirke en skoleudvikling ved at give læreren både hjælp til daglig drift og hjælp til udvikling af egen professionalitet

Vejledninger man læser dele af

- Skal forklare baggrund, mål og midler grundigt
- Skal være bygget op så det er overskueligt for den enkelte lærer at vælge at læse bestemte afsnit efter behov
- i én situation skal læreren kunne bruge materialet direkte uden større overvejelser
- i en anden situation skal læreren kunne bruge forklaringer og forslag som baggrund for udvikling og samarbejde
- Skal give læreren et tilbud om genopfriskning på det faglige område materialet omhandler

Folkeskolens formål

- **§ 1.** Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der: forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.
- *Stk. 2.* Folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.
- *Stk. 3.* Folkeskolen skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Skolens virke skal derfor være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

forståelse, fordybelse, baggrund for at tage stilling og handle

- Undervisningen skal give eleverne *baggrund* for at mene noget

Dannelse omfatter bl.a.

- at sætte sig ind i sammenhænge, udforske dem, se flere nuancer, kvalificeret foreløbighed
 - at sætte sig ind i andre menneskers tankegang, deres synsvinkel, oplevelser, argumenter, værdier
- som baggrund for og udfordring til egen stillingtagen
- som baggrund for at handle over for andre

Mål

Der er brug for midler der

- skitserer hvordan mål og indhold kan indgå i en årsplan
- forklarer vejen fra trinmål til mål for konkrete forløb
- gør rede for de faglige mål for forløb, opgaver og aktiviteter
- viser hvad der er kernen i det eleverne skal lære i et konkret forløb mhp. differentiering
- sætter få faglige mål i fokus ad gangen så det er overskueligt at evaluere og fastholde en progression
- giver bud på hvordan læreren kan forklare både mål og mening

Progression

Der er brug for midler der

- forklarer den faglige progression man forudsætter,
- gerne flere overvejelser over hvordan en progression kan være

- forklarer hvad materialets tekster, opgaver m.m. forudsætter at eleverne allerede har forstået og kan gøre
- skitserer mulige elevforudsætninger hentet i og uden for skolen

- giver forslag til hvilke forbindelseslinjer læreren kan trække til beslægtede områder

- formulerer sig direkte om hvad man her forstår ved et niveau der er typisk for det klassetrin, også gerne om usikkerhed

Undervisningsdifferentiering

Der er brug for midler der

- giver et bud på hvad der er kerne i et bestemt fagligt område, og hvad der kan være ringe udenom med samme i mere kompleks og nuanceret udgave
- giver forslag til hvordan man kan undervise i det samme i en enkel og en kompleks udgave
- giver forslag til skæreberedskab når tiden er knap
-
- giver forslag til variation i undervisnings- og arbejdsformer
- fastholder tydelige faglige mål i alle slags opgaver og aktiviteter

Arbejdsprocessen

Forslag til hvordan læreren kan undervise i

- at undersøge, eksperimentere m.m.
- at tage notater, give respons m.m.

- faser i et projektarbejde eller længerevarende gruppearbejde om et emne
- forberedelse og gennemførelse af fremlæggelser, udstillinger o.l.

Faglig evaluering

Meningen med evaluering er at få bedst mulig indsigt i hvordan elever lærer.

Forslag til hvordan læreren kan evaluere i forhold til de faglige mål i fokus
Opgaver/aktiviteter hvor læreren kan få et grundlag for at evaluere den enkelte elev

- fokuserede opgaver
- korte fremlæggelser
- fokuserede samtaler med elever
- arbejdsprocessens tekster

- Bud på kriterier for evaluering på et konkret område
- Forslag til hvordan læreren kan vejlede eleverne i selvevaluering

Støtte og udvikling

- **Udforskning af elevers læreprocesser**
- **Udforskning af hvordan læreren kan støtte og udfordre elever**
- **Den professionelle lærer med omstilling som et permanent vilkår**
- **Det professionelle samarbejde med kolleger, ledelse - og forældre**

- Bodil Nielsen:
- *Praktik og dansk – lærerkompetencer i praksis*, Dansk lærerforenings Forlag 2008
- *Danskfaget i praksis – mål og evaluering*, Dansk lærerforenings Forlag 2007
- *Faglig evaluering i skolen*, Gyldendal 2006
- *Faglig evaluering i hverdagen*, Forlaget CVU København & Nordsjælland 2006
- *Læreres udvikling af mål og evaluering – bøv! og glæder*, in *Når elever får ansvar – om glæden ved at arbejde med mål*, red. Karen Leth Nielsen, Dafolo 2006
- *Evaluering og læring*, in *Pædagogisk evaluering – en grundbog*, red. Miller m.fl., Kroghs Forlag 2007
- *Skole-hjem-samarbejde i praksis – et udviklingsprojekt i skolen*, Forlaget CVU København & Nordsjælland 2006
- Nielsen, Jens Johansen, Charlotte Svendstrup: *Seminarier og grundskoler i samarbejde om danskundervisning*, Danmarks Pædagogiske Institut 2001
- *Hvad er det man skal nå i dansk?* in red. Hans Jørgen Kristensen og Karsten Schnack: *Faglighed og undervisning*, Gyldendal 2000
- *Dansk på tværs*, Dansk i tværfaglig undervisning, Dansk lærerforening 1997
- Henningsen m.fl. *Teori og praksis i læreruddannelsen. I og II*, Forlaget CVU København & Nordsjælland 2006 og 07
- **Undervisningsmateriale**
- *Ord bliver til sætninger, Lær om sprog i 5.-6. klasse*, Dansk lærerforenings Forlag 2008
- *Ord der betyder noget, Lær om sprog i 3.-4. klasse*, Dansk lærerforenings Forlag 2006
- *Veje til folkeskolens afgangsprøve 1998-2007*, Dansk lærerforening, netudgivelse 2002-7 www.dansklf.dk